

ІНТЕЛЕКТ

СПЕЦВИПУСК,
ПРИСВЯЧЕНИЙ АКТУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

30 червня 1941 р. у Львові Українськими національними зборами проголошено Акт відновлення Української держави

МАН – це хороша школа

Самопізнання,

Саморозвитку

Самопідготовки

Пройди її!

МАН – це шлях

Можливостей,

Відкриттів,

Компетентності

Обери його!

МАН – це випробування

Характеру,

Здібностей,

Волі

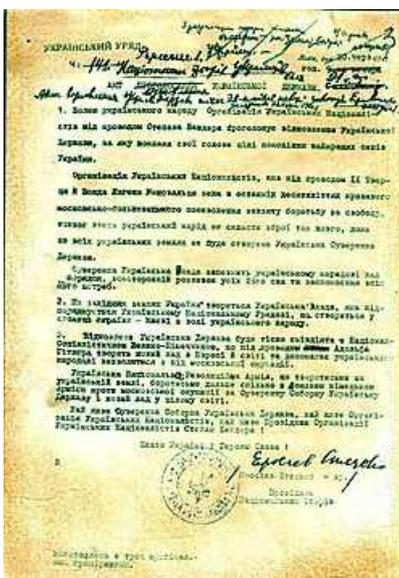
Підкори свою

вершину!

Це подія, що посідає одне з центральних місць в історії українського державотворення – проголошення Акта відновлення Української Держави. Ця подія, здійснена Українськими Національними Зборами під проводом Організації Українських Націоналістів (ОУН) Степана Бандери, стала спробою утвердити українську державність в умовах Другої світової війни, щойно розпочалася, та зміни геополітичної ситуації в Східній Європі.

Уже 29 червня 1941 року, після вступу передових частин німецьких військ до Львова, члени ОУН(Б) почали активну підготовку до проголошення Акта. Центром події став будинок Товариства "Просвіта" на площі Ринок, 10, де зібралися представники української інтелігенції, духовенства, молодіжних організацій та члени ОУН.

30 червня 1941 року о 22:00 годині Ярослав Стецько, заступник провідника ОУН Степана Бандери, зачитав "Акт відновлення Української Держави". У ньому, зокрема, зазначалося:

Примірник Акта відновлення Української Держави (з автографом Ярослава Стецька)!

Мовою джерела. Акт відновлення Української Держави після 23 років неволі (витяг):

«1. Волею українського народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави...»

Організація Українських Націоналістів... звизає весь український нарід не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Українська Суверенна Держава...»

"Шлях звільнення кожної нації
зусто скроплюється кров'ю. Нашою
так само..." І та свята кров —
"все відіграватиме роллю непоколючого
тривожного ферменту, що пригадує
про нескінчене і клице продовжувати
розпочаті..."

Симон Петлюра

Публікація тексту Акта відновлення Української держави в газетах Галичини. Фото: cdv.org.ua.

Незважаючи на те, що Акт не призвів до негайного відновлення незалежної Української держави, він мав значні історичні наслідки. Він став важливим символом боротьби за українську державність, що надихав наступні покоління борців за незалежність.

Акт також засвідчив політичну волю українців до самостійного існування, що не могла бути знищена жодними окупаційними режимами. Вивчення та осмислення цієї події є ключовим для розуміння складного та драматичного шляху української нації до незалежності.

Навчання, початки діяльності

В. Макар (04.01.1911 – 26.12.1993) – учасник національно-визвольного руху ОУН і УПА, один із засновників багатотомного видання «Літопис УПА».

Народився в м. Станиславові й прожив тут перші 18 років. Батько – підстаршина австрійської армії. Після смерті батьків Володимир разом із братом жив у сиротинці сестер-служебниць Непорочної Діви Марії на вул. Казимирівській (Мазепи). З осені 1920 р. навчався у бурсі «Мала Семінарія», згодом у Станиславській українській гімназії до 1929 р.

В 1925 р., навчаючись в українській гімназії, вступає до Пласту в Улад Пластового Юнацтва, де діяв гімназійний XI-й курінь ім. гетьмана І. Мазепи, гурток «Хорт».

Дуже цікавими є спогади В. Макара «Пройдений шлях т. 1: від Бистриці до Бугу (1911-1929)», в яких розповідає про рідне місто, своє навчання в юнацькі роки, друзів та викладачів.

У 1929-1932 рр. В. Макар навчався на математично-природничому факультеті Львівського університету. Був активним учасником студентського руху та ОУН. За зв'язки з ОУН двічі арештований поліцією. В червні 1934 р.-липні 1935 р. в'язень польського концентраційного табору в Березі-Картузькій. Повітовий провідник ОУН Сокальщини. Навесні 1936 р. його засудили на сім років тюрми. Термін скоротила Друга світова війна.

Володимир Макар проголосив у Сокалі від імені ОУН про відновлення української державності Актом 30 червня 1941 р.

Сокальський період

З весни 1940 року працював у групі крайового провідника ОУН Івана Климівця. Повітовий провідник ОУН Сокальщини. Псевдо «Вадим».

Проголосив у Сокалі від імені ОУН про відновлення Української державності Актом 30 червня 1941 р.

З вересня 1941 р. працював референтом суспільної опіки повітового Українського Допомогового Комітету (УДК) в Сокалі.

З квітня 1942 року у підпіллі. З літа 1942 р., працює у пресово-інформативній референтурі Проводу ОУН. Упорядковував звіти, робив огляди й виписки провідним діячам ОУН і редакції підпільної періодики. З жовтня 1943 р. працював у редакції підпільної радіостанції «Вільна Україна». У квітні 1944 року захворів на тиф.

Влітку 1944 року залучений до групи Генерального Секретаріату Закордонних Справ Української головної визвольної ради (УГВР) на чолі з М. Лебедем, працював у м. Інсбруку (Австрія), а з вересня 1947 року — у Брюсселі. Після конфлікту в ЗЧ ОУН, згодом в ЗП УГВР працював у структурах, які підтримали позицію С. Бандери.

У Бельгії одружився з Параскевією-Терезою Бавтро. В грудні 1951 року переїхав до Канади, де активно долучився до громадсько-політичного життя. Належав до провідних діячів ОУН, Спілки Української Молоді, Ліги Визволення України, член Головної Управи Товариства колишніх вояків

Данина пам'яті Володимирі Макару

- ◆ Серед нагород В. Макара:
- ◆ почесне членство УДК в Бельгії (1948);
- ◆ Пропам'ятна грамота Ліги визволення України (1974);
- ◆ Шевченківська медаль і грамота (1975);
- ◆ Почесне головування Товариством колишніх вояків УПА в Канаді та дві грамоти (1982);
- ◆ Почесне головування в об'єднанні «Надбужанщина» (1989).

Помер 26 грудня 1993 року. Похований на кладовищі Святого Володимира в Оквілі, Канада.

В пам'ять про Борця за Незалежність України діє Благодійний фонд «Літопис УПА» імені В. Макара.

А в 2010 році в родинному селі Поториці (тоді Сокальського) Шептицького району Львівської області встановлене погруддя (скульптор Петро Кулик, архітектор Володимир Блюсюк).

Фото - Петро Мелешко.

У місті Сокаль на Львівщині названа вулиця на честь Володимира Макара.

Підготувала Світлана МУСІЙ

Цікаві факти

Чи знаєш ти, що...

З 1955 року Володимир Макар редагував сторінку «Вояцька ватра» у газеті «Гомін України». Автор книг:

- «Сім літ визвольних змагань» (Буенос-Айрес, 1946);
- «Берега Картузька (спомини з 1934-1935 рр.)»;
- «Бойові Друзі (спомини Т. 1)»;
- «Пройдений Шлях (спомини Т. 1): Від Бистриці до Бугу (1911-1929)»;
- «Бойові Друзі (спомини Т. 2)».

До власної дослідницької і літературної праці ставився як до організаційного обов'язку і інструменту політичної боротьби: **«Всі ми були, в тій чи іншій мірі, воїнами на фронті боротьби за українську державність. Розпорядковим обов'язком вояка, по поверненні з бойового завдання, є скласти звіт-рапорт перед своїм зверхником. Для нас усіх найвищим зверхником і сувереном є українська НАЦІЯ — полегли, живі і майбутні покоління українського народу. Перед ними ми всі маємо позвітувати з усього нашого життя і усіх вчинків наших, заки відійдемо у „вічність“, на неминучий звіт перед Богом. Наші спогади, написані совісно і правдиво, служитимуть семафором, дороговказом, прожектором, естафетою минулого і сучасного для майбутнього нашої нації».**

У 1975 році Володимир Макар стає одним із засновників багатотомного видання «Літопис УПА», що функціонує досі, публікуючи на своїх сторінках унікальні матеріали з історії українського визвольного руху. У 1976 році стає членом Президії і редколегії Видавничого комітету, де працював до самої смерті. Один з організаторів товариства «Надбужанщина» і співредактор його збірників.

Підготувала Мирослава БАГРІЙ

Володимир Макар «На шляху до держави» (витяг)

...Прийшла неділя 6 липня. Надворі була чудова погода. Церква св. Петра і Павла наповнилася щиріть людьми. Отець декан Степан Ничай виголосив патріотичну проповідь, закликаючи народ до вірності Богові й Україні в цей переломовий час. По богослуженні площу довкола церкви заклали тисячні маси народу. Довкола трибуни, на якій мав великий синьо-жовтий прапор, уставились потрібною лавою міліціонери під проводом Петра Щудла. За ними — розколихана маса народу.

У схвильовану товпу я кинув з трибуни грімкий заклик-привіт:

— «Слава Україні!»

— «Героям слава!» — відгукнула маса і з тисячів грудей зовсім спонтанно залунав спів-гимн «Ще не вмерла Україна!»

Схвильований рівно ж незвичайністю моменту, я розпочав з трибуни промову:

«Українці, громадяни Сокальської землі! Мені припала велика честь сповістити вас про Акт відновлення Української Державності на звільненій від московсько-більшовицького ворога українській Землі...»

— Слава! Слава! Слава! — понеслось грімким гомоном по площі і всьому місті.

Я продовжував:

«Цей радісний факт стався 30 червня цього року в княжому городі Льва, рясно зрошеному кров'ю українських борців і мучеників. На чолі Українського Державного Правління став член Проводу Організації Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери, довголітній в'язень польських тюрем, Ярослав Стецько...»

— Слава! Слава! Слава! — знову перебили оклики промову.

«З підпілля, з тюрем, із заслання вертаються добре вам відомі бойовики-революціонери, яких першою ціллю життя є самовіддана служба українському народові... В імені ОУН під проводом Степана Бандери я закликаю Вас бути вірними і жертвенними оборонцями ідеї Незалежної Української Держави, без огляду на все, що може нам ще принести ця війна...»

— Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

— Хай живе непереможна Українська Нація!

— Хай живе Тимчасове Державне Правління України та його перший Голова Ярослав Стецько!

— Хай живе Організація Українських Націоналістів та її Провідник Степан Бандера!

— Слава Україні!

Кожний оклик підхоплював народ, повторюючи грімко «Хай живе!» і на закінчення «Героям слава!»

Маніфестацію закінчено відспіванням «Не пора».

Народ розсівався по вулицях міста в радісному піднесеному настрою. Хотілося вірити, що справді настала нова, щаслива доба історії України. Але душу мимоволі огортали недобрі передчуття, та одночасно росло завзяття й детермінація: наперекір усім ворожим силам втримати, розбудувати й боронити незалежне українське життя на своїй землі.

Газета «ІНТЕЛЕКТ» виходить друком з 2011 року.
Поширюється в Сокальській Малій академії наук учнівської молоді
імені Ігоря Богачевського.

Головний редактор: Мирослава Багрій.

Адреса редакції: м. Сокаль, вул.Шептицького 90,
Львівська обл.

**МАН — це твій перший крок до
підкорення світу науки.**

При підготовці номера використовувались власні матеріали, а також матеріали інформаційних агентств і ресурсів всевітньої мережі Інтернет. Відповідальність за зміст і достовірність опублікованих даних несуть автори публікацій.

**Також багато корисної та цікавої
інформації на нашому сайті:**

[http://www.mansokal.school.social/
category/](http://www.mansokal.school.social/category/)

Більше дізнайся про подію з таких джерел:

- Мірчук П. Акт відновлення Української Державности 30 червня 1941 року (його генеза та політичне й історичне значення). Друге видання. Мюнхен, 1953. С. 3.
- Мірчук П. Акт відновлення Української Державности 30 червня 1941 року (його генеза та політичне й історичне значення). Друге видання. Мюнхен, 1953. С. 52.
- Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Історичні нариси / НАН України; Інститут історії України / С.В. Кульчицький (відп.ред.). — К.: Наук. думка, 2005. С. 86.
- Ковалюк В. Р. Західна Україна на початку другої світової війни. — Український історичний журнал, 1991, № 9. С. 32.
- ОУН в 1941 році. Документи. В 2-х ч. Ч. 1./ Упорядники О. Веселова, О. Лисенко, І. Патріляк, В. Сергійчук. Відп. ред. С. Кульчицький. — Київ: Ін-т історії України НАН України, 2006. С. 3, 33.
- Гай-Нижник П. Українська Держава: історична доконаність і розвіяна паралельна дійсність (Акт 30 червня та революційне державотворення під проводом ОУН(р) у 1941—1942 рр. як вияв національного чину та символ суверенних прагнень українського народу). Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». — Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; ВГО Українська академія наук, 2015. Вип.98 (№ 7). С. 49—65.
- Савчук С. В. «Акт проголошення Української Держави» 30 червня 1941 року. Новий літопис. Квартальник суспільного життя, науки й мистецтва. Вінніпег, Манітоба: Видавниче товариство «Новий літопис», 1961. Ч. 1 (жовтень—грудень).
- Трофимович В. В., Трофимович Л. В. Відображення Акта 30 червня 1941 року в історичних працях і мемуарах учасників українського визвольного руху. Військово-науковий Пам'ятна дошка на честь 50-річчя прийняття Акта. вісник, № 31 (2019). С. 81—98.

Пам'ятна дошка на честь
50-річчя прийняття Акта.

Пастырський лист
Митрополита Андрея
Шептицького,
1 липня 1941 року.